

Jonge Britten voelen zich bedrogen na vertrek uit Europese Unie

‘Geen idee hoe brexit uitpakt voor ons’

Voor het eerst merken de Britten de effecten van de brexit in hun dagelijks leven: de bevoorrading stukt. Maar onder de oppervlakte speelt er veel meer. Op reis door Engeland, Noord-Ierland en Schotland blijkt dat pubers en adolescenten worstelen in het verdeelde koninkrijk.

HJ HUNTER

De brexit heeft een verandering in gang gezet die doorwerkt tot in de haarvaten van de samenleving, en er is niemand die de gevolgen scherp kan overzien. Dat maakt jongeren onzeker over hun eigen toekomst. Het is een erfenis die ze liever niet hadden gekregen: 75 procent van de stemgerechtigden tussen de 18 en 25 jaar wilde in Europa blijven, zo bleek uit een peiling van YouGov net na het brexitreferendum van 2016. Zij hadden niks met de thema's die een rol speelden. Zoals de wens om meer controle te krijgen over migratie, de visserij en de handel. En dit is in de loop van de tijd niet veranderd, blijkt uit latere peilingen.

Ik sprak enkele tientallen jongeren tijdens mijn reis door het Verenigd Koninkrijk, waarbij ik Londen oversloeg om me te concentreren op de gebieden waar een meerderheid van de bevolking vóór de brexit stemde. Plaatsen als Lowestoft, Birmingham, Middlesbrough, Sunderland, Glasgow en Belfast waren ooit dynamische en welvarende steden, met trotse arbeiders in de visserij, de scheepsbouw en de mijn- en staalindustrie. Het decimeren van de zware industrie in het Thatcher-tijdperk sloeg een wond in de psyche van de mensen. De armoede leidde tot een zichtloos bestaan. De arbeiders verloren niet alleen hun baan, maar ook hun trots en gemeenschapszin. Ze moesten hun haat tegen Thatcher en de conservatieve partij overwinnen om voor de brexit te kiezen. Dat deden ze omdat ze een leven in armoede wensten.

MENTALE GEZONDHEIDSCRISIS JEUGD

De brexiters beloofden dat alles beter zou worden, maar daar merken de jongeren die voor dit artikel werden geïnterviewd, nog niets van. De werkloosheid ligt hoog. Wie wel een baan heeft, kan daar nauwelijks van rondkomen. De salarissen zijn laag en de huren en energierekeningen torenhoog. Daar bovenop hebben ze te maken met een mix van problemen: de normalisering van drugs- en alcoholgebruik, obesitas en puberzwangerschappen. Jongeren zijn bezorgd over de sociale problematiek in hun directe omgeving. De cijfers onderschrijven die bezorgdheid. Mensen tussen de 16 en 24 jaar voelen zich in toenemende mate angstig en depressief, blijkt uit cijfers van het Office for National Statistics. Het helpt niet dat veel van de jongeren financieel niet kunnen rondkomen. Dit leidt bij gemiddeld 20 procent van de jongeren tot serieuze mentale problemen. Drie kwart van hen krijgt niet de hulp die ze nodig hebben, waarshuwsde de Mental Health Foundation afgelopen zomer.

De toegang tot de (in theorie gratis) gezondheidszorg was al een probleem voor de brexit, en de pandemie heeft dat alleen maar verergerd. De wachtlijst voor een gesprek met een psycholoog is minimaal drie maanden en kan afhankelijk van de regio oplopen tot enkele jaren. Tenzij je rijk bent en direct duizenden ponden op tafel legt. Dan krijg je wel direct hulp.

De gevolgen hiervan zijn zichtbaar in de extreem hoge zelfdodingscijfers die vooral onder jongeren aan het stijgen zijn. In 2019 maakten in Engeland en Wales 5.691 mensen

een einde aan hun leven, 321 meer dan een jaar eerder. Opmerkelijk is de toename van het aandeel van de vrouwen tussen de 15 en 25: sinds 2012 is dat gestegen met 93,8 procent. In Noord-Ierland is het aantal zelfdodingen relatief het hoogst van het hele VK, met name bij mannen tussen de 25 en 29 jaar. Omdat er een duidelijke link is tussen geldproblemen en zelfdoding, vreest professor Lois Appleby van de National Suicide Prevention Strategy for England voor een verdere toename van het aantal zelfdodingen nu het einde van de pandemie nadert. Met het stoppen van de overheidssteun voor bedrijven raken mogelijk honderdduizenden alsnog hun baan kwijt. Tegelijkertijd is premier Boris Johnson van plan om de extra covidtoelagen voor uitkeringsgerechtigden te stoppen en de belastingen te verhogen.

GAMECHANGER IN NOORD-IERLAND

Als de brexit ergens verandering heeft gebracht, dan is het wel in Noord-Ierland. Het idee om uit de EU te treden werd hier aanvankelijk gezien als een Engelse kwestie, maar weinig aandacht voor bestond. Toen duidelijk werd dat er ergens een grens getrokken moest worden voor de handel met Europa, begon de impact van de brexit door te dringen. De grens kwam uiteindelijk in de Ierse zee te liggen, ondanks de belofte van Boris Johnson dat dit nooit zou gebeuren. Dat zorgde voor veel verontwaardiging en oplopende emoties bij met name de pro-Britse unionisten. Zij zagen de brexit als een manier om hun loyaliteit aan het VK te bevestigen. Door de nieuwe grens voelden ze zich afgesloten van het vasteland en in de steek gelaten door de Britse regering. De oudere generaties die de burgeroorlog hebben meegemaakt, vrezen dat ze de strijd aan het verliezen zijn en dat de droom van hun tegenstanders - een verenigd Ierland - dichterbij is dan ooit. In bijna elke pro-Britse wijk van Belfast zijn protestborden te vinden tegen de komst van een grens in de Ierse zee.

De brexit zorgde voor een terugkeer van de rellen tussen de pro-Ierse nationalist en de pro-Britse unionisten. Met als voorloper dieptepunt een clash begin april in Belfast tussen brandbommen gooiende jongeren aan beide kanten van de Vredesmuur, waarbij 32 agenten gewond raakten. Het oplaaiende geweld riep herinneringen op aan de dertigjarige burgeroorlog (1969-1998). Jongeren zijn gevormd door de bloedige strijd. Ze groeien op in een groene Ierse wijk of een blauwe Britse wijk en voelen zich geïndoctrineerd door de oudere generatie. Samen een pintje drinken in de pub zit er niet in, tenzij de ontmoeting plaatsvindt in het neutrale stadscentrum.

Toch is er wel degelijk iets aan het verschuiven. Jongeren hebben genoeg van de onderlinge haat en het geweld van de vorige generaties. Ze halen hun schouders op over een verenigd Ierland. Veel belangrijker vinden ze dat er een aanpak komt voor urgente sociale vraagstukken. Tekend voor deze nieuwe houding is dat opvallend veel unionistische jongeren met een Brits paspoort nu ook een Iers paspoort aanvragen, zodat ze weer vrij kunnen reizen en werken in de EU.

Eve Cole (16, Engeland)

‘Geen aandacht op school voor onze problemen’

“Ik kan mijn problemen en gevoelens uiten in mijn muziek, en ik krijg steun van mijn familie en mensen die ik graag mag”, zegt Eve Cole uit het Noord-Engelse Sunderland. “Maar ik heb ook vrienden die worstelen met van alles en er met niemand over kunnen praten.

“Wij groeien op in een wereld waarin alles snel verandert en dat is beangstigend. Er is al zoveel economisch verlies door de pandemie en we hebben geen idee hoe de brexit over tien jaar uitpakt voor mijn generatie. We horen hier niets over op school. We krijgen geen

uitleg over wat er gebeurt. Onze enige bron van informatie is het internet. Op school is ook geen aandacht voor onze mentale problemen en hoe we daar het best mee kunnen omgaan.

“Een biertje drinken met vrienden is niet slecht, maar als je dat elke dag doet in grote hoeveelheden wel. Als je continu omgeven bent door drugsgebruikers en -verkopers, weg je daaraan. Maar dit zou niet normaal moeten zijn. Al zouden we maar eens beschrijven hoe we ons voelen en dat samen bespreken. Maar ook dat doen we niet op school.”

Marren Devine (13, Schotland)

‘Het voelt alsof het leven niet de moeite waard is’

Marren Devine uit Glasgow komt uit een ontworpen gezin met negen kinderen, een werkloze vader en een afwezige, verslaafde moeder. “De mentale problemen zijn hier groot. Ik heb vrienden van 10 en 13 jaar die zichzelf van het leven wilden beroven. Ik begrijp dat. Ze hebben geen andere keus. Het voelt alsof het leven niet de moeite waard is. We leven van de kringloopwinkels en de voedselbanken. Maar het is meer dan alleen een geldprobleem. Schotland is vol drugs. Je raakt er vanzelf bij betrokken, omdat

al je vrienden gebruiken. Je gaat nooit naar het park om alleen te voetballen of te skaten.

“Ik begon op mijn negende te drinken. Nu gebruik ik ook wiet en cocaïne. Het voelt nooit onschuldig, al denken we er niet echt over na. Ik zou liever ergens anders zijn opgegroeid, waar drugsgebruik niet zo normaal is. Hoe ik aan geld komt? Net als iedereen hier: we zijn geronseld door de ouders voor een van hun *youngteams*. Dat zijn groepjes tieners die drugs verkopen om zelf meer te kunnen gaan gebruiken.”

Rob Smith (31, Engeland)

‘Zonder mijn zoon had ik zelfmoord gepleegd’

Rob Smith uit Sunderland verliet op zijn zestiende zonder diploma's het ouderlijk huis, omdat zijn vader gewelddadig was. “Als je niet in Londen woont, dan leef je in armoede. Al het geld is in het zuiden. Ik ben intelligent, maar toch vond ik het moeilijk om werk te vinden. Voor een simpel baantje waren er tot 500 sollicitanten. Werkgevers betalen wat ze willen.

“Ik werkte altijd keihard, onder andere in callcenters, maar verdiende toch te weinig om de rekeningen te kunnen betalen. Na mijn scheiding wilde ik als alleenstaande vader voor mijn zoon kunnen zorgen. Het lukte gewoon niet. Ik kreeg schulden, raakte dakloos, werd depressief, ging aan de drugs en werd suïci-

daal. Zonder mijn zoon had ik zelfmoord gepleegd. Iedereen kent wel iemand die dat heeft gedaan. Een taxichauffeur vertelde dat hij een jongen op de brug had kunnen tegenhouden. Hij bracht hem naar het ziekenhuis. Er was geen psycholoog beschikbaar en alle bedden waren bezet, dus liepen ze hem gaan. Dezelfde nacht sprong hij alsnog.

“Als je geen ouders hebt die voor je zorgen totdat je zelfstandig bent, heb je geen enkele kans in dit land. Tegelijkertijd zien jongeren op sociale media continu beelden van perfecte levens. Dan denk je: dit is het leven dat ik kan hebben. Maar omdat je niet de mogelijkheid hebt om daar te komen, is er steeds een gevecht in je hoofd gaande.”

© HJ HUNTER

Taylor Walker (20, Noord-Ierland)

‘Wij hebben genoeg van de haat van onze ouders’

Taylor Walker speelt samen met zijn vrienden in Casual Riots, de enige hardrockband van Shankill in Belfast. Anders dan de naam doet vermoeden, hebben ze geen enkele sympathie voor de relschoppers uit hun eigen wijk.

“Het is een ironische naam”, zegt Taylor, de drummer. “We zijn juist tegen al het geweld waarmee we zijn opgegroeid. Een verenigd Ierland maakt mij niets uit”, vindt Taylor. “Wij blijven optreden en een pintje drinken in de pub. Alle jongeren die niet te veel geersenspoeld zijn, denken er zo over. Maar als er protesten komen, dan leidt dat tot gevechten. En dan zitten wij vast in het midden.”

Volgens gitarist en zanger Luc Baxter werden derellende pu-

bers uit hun wijk afgelopen jaar opgejut en geïndoctrineerd door hun ouders. “Op de video's zag je alleen jongeren brandbommen gooien naar de andere kant van de Vredesmuur. Maar daarachter, buiten beeld, stonden de ouders te klappen. Dat is toch beangstigend, niet? Gedraag je eens als een verantwoordelijke ouder! Als die muur er niet had gestaan, waren er zeker mensen vermoord.

“Velen hier zijn in het verleden blijven hangen. Ze vertellen over wat de ander hun familie heeft aangedaan. Ik kon niet vrij bewegen als kind, omdat ik bang was voor de Ierse wijk aan de andere kant van de muur. Dan sluit je jezelf op in je eigen gemeenschap.”

Aisling Doherty (22, Noord-Ierland)

‘Veel mensen klampen zich vast aan de troubles’

Aisling Doherty uit Derry groeide op met het verhaal dat haar grootvader Patrick Doherty in 1972 werd vermoord tijdens Bloody Sunday. “Iedere jaar ging ik mee naar de marsen en herdenkingsbijeenkomsten zonder te begrijpen waar het eigenlijk over ging. Pas toen ik ontdekte dat er gescheiden middelbare scholen zijn voor protestanten en katholieken, werd ik me bewust van de politieke issues in Derry. Ik ging politologie studeren om het conflict te kunnen begrijpen.

“Veel mensen klampen zich vast aan de troubles. Dat ondermijnt het leven in Derry. We kunnen 's avonds naar buiten gaan zonder dat de politie gecontroleerd wordt. Maar het is nog

altijd een verdeelde samenleving. Toch maakt het voor steeds meer jongeren niet uit of je groen of blauw bent.”

Aisling denkt dat een verenigd Ierland niet langer een utopie is. “We hebben het gevoel dat het nu echt zou kunnen gebeuren. Niet op korte termijn, maar wel binnen vijf of tien jaar. In 2022 zijn er verkiezingen, waarbij Sinn Féin (katholiek-republikeinse partij, red.) een goede kans maakt om voor het eerst de grootste politieke partij te worden. En met een nationalistische premier in het Noord-Ierse parlement komt een referendum over een verenigd Ierland een stuk dichterbij. Dat vooruitzicht zal ervoor zorgen dat veel unionisten zich niet meer thuis voelen hier.”

Kellen McGill (18, Noord-Ierland)

‘In een huis wonen is luxe geworden. Krankzinnig’

Volgens Kellen McGill uit Derry werd de brexit ervaren als een gewelddadige breuk met de vredesakkoorden uit 1998. “Dat zorgde voor veel verantwoordelijkheid aan beide kanten. De Ieren wilden niet uit de EU gezeit worden. Net als de Schotten. Ik ben boos dat ik de keuze moet volgen van een land dat ik niet als mijn wettige vertegenwoordiger zie. Want dat is Ierland. Ik zou ook nooit Noord-Ierland zeggen. We moeten regels gehoorzamen die niet van ons zijn.”

Kellen sluit nieuw sektarisch geweld niet uit als er een referendum over een verenigd Ierland ontbreekt. “Mensen uit beide kampen doen

meer om te voorkomen dat een burgeroorlog terugkeert. Ik heb unionistische vrienden die anders zijn opgevoed en meer interesse hebben in de mening van de andere partij. We discussiëren met respect voor elkaars standpunt, ook al brengt het ons niet dichterbij elkaar.”

Volgens Kellen hebben de meeste jongeren meer dan genoeg van de haat van de vorige generaties. Ze richten de blik op de toekomst. “Veel mensen kunnen niet overleven van de lage salarissen. In een huis kunnen wonen is een luxe geworden. Dat is toch krankzinnig?”

Deze reportage is mee mogelijk gemaakt door het Steunfonds Freelance Journalisten.

